

KOMPLEMENTARNA IN ALTERNATIVNA MEDICINA ACOMPLEMENTARY AND ALTERNATIVE MEDICINE

Matjaž Lesjak¹

Uvod

Pojav komplementarne in alternativne medicine (KAM) je danes dosegel točko, ki je pred dvajsetimi leti, ko se je medijsko začela profilirati, ni nihče niti slutil. Ob izjemnem in nedvomnem razvoju medicine je vzporedno nastal alternativni zdravilski sistem, ki ga ljudje uporabljajo, znanost vsaj delno proučuje in šolstvo v prvih zametkih poučuje. V svoji osnovi je šlo za spontan družben pojav, ki se je razvil ob vzajemnem sodelovanju med zdravilci in iskalci pomoči. Kljub prvotni izraziti znanstveni in medicinski skepsi, pravnemu preganjanju, zasmehovanju ali celo kriminaliziranju, se je KAM razvil do stopnje, ko se je proces obrnil, se normaliziral in postal sestavni del moderne družbe in osebnih svoboščin, to je pravice, da si ljudje tudi sami iščejo pomoč za svoje zdravje. Še enkrat se je pokazalo, da razvoj človeške misli ni ustavljiv in da ljudje vedno znova preverjamo paradigmo o tem, kdo smo in kako delujemo. Ko se paradigma o tem, »kdo smo«, razširi, se razširi tudi »delovanje«.

Odzivi

Medicina se rada pohvali, da predstavlja objektivni, zanesljiv, human in celovit sistem za zdravljenje človeških bolezni. Prav tako vedno znova poudarja, da se stalno razvija in nadgrajuje. Tukaj lahko dodamo: v okviru znanstvenobiološke paradigme o človeku in v očitni spregi s farmacevtsko tehnološko industrijo. Ko se je pokazalo, da lahko ljudje ozdravljajo tudi na drugačne načine, v okviru nove paradigme, se je prek osebnosti svojih nosilcev odzvala mnogokrat čisto drugače: skeptično, človeško zamerljivo in pritlehno. Negacija, razcep, izključevanje, diskreditacija so nezreli psihološki obrambni mehanizmi, kar govori o nekakšni arhaični in iracionalni ogroženosti. Jurij Humar (1819 – 1890) je potožil, »da si je nakopal sovraštvo zdravnikov!«. Ovajali so ga oblastem kot mazača in dosegli, da je bil pozvan na sodišče. Ob tem so popolnoma spregledali dejstvo, da je ozdravil na tisoče bolnikov in med njimi tudi več

kronanih glav in najvišjih cerkvenih dostojanstvenikov svojega časa. Takšno odklonilno stališče je v Sloveniji ostalo do leta 1989, ko je bila sklicana 9. skupščina SZD z naslovom »Alternativna medicina ni medicina«. Nič bolje se ni godilo Brunu Groeningu (1906 – 1959) v Nemčiji. Kljub fenomenalnim uspehom s t.i. duhovnim zdravljenjem, mu je bilo prepovedano vsako javno delovanje, sodni procesi proti njemu pa so trajali vse do njegove smrti! Kdo so bili njegovi nasprotniki: zdravniki, cerkveni dostojanstveniki in pravniki. Nosilci moči torej, ki skrbijo za napredek tako, da ohranijo svoje pozicije in miselni svet.

Urejanje

Države so se s KAM soočile na zelo različne načine. Izkazalo se je, da za to ni pravega recepta in da odzivanje državnih oblasti bolj določa (ne)liberalno izročilo. V Avstriji, Belgiji, na Danskem, Malti, Madžarskem, v Nemčiji, na Nizozemskem, Norveškem, v Španiji, na Švedskem, v Švici, Ukrajini, Veliki Britaniji, na Irskem, v ZDA lahko zdravniki pri svojem delu uporabljajo eno ali več metod KAM. Ponekod zavarovalnice delno plačujejo dobro utemeljene KAM tehnike (akupunktura, homeopatija, kiropraksa), drugje krijejo stroške KAM zasebne zdravstvene zavarovalnice (Latvija, Liechtenstein, Nizozemska, Norveška, Španija, Švedska). Nekatere zavarovalnice pa povrnejo stroške KAM samo pod pogojem, če jih izvaja zdravnik ali so bile izvedene v bolnišnicah! (Irska, Velika Britanija, Švica).

V ZDA je leta 1991 kongres je dal mandat za ustanovitev Urad za alternativno medicino ("Office of Alternative Medicine" - OAM), ki je bil leta 1993 s posebnim zakonom (National Institutes of Health Revitalization Act) postavljen v strukturo nacionalnega zdravstvenega varstva (National Institutes of Health - NIH). Vloga OAM je, da vspodbuja in podpira raziskovanja KAM s ciljem, da vgradi učinkovite vrste zdravljenja v zdravstveni in medicinski sistem. Leta 1998 je predsednik Bill Clinton podpisal dokument za ustanovitev Nacionalnega centra za komplementarno in alternativno medicino

¹Heroja Staneta 2, 3310 Žalec

Kontaktni naslov: e-pošta: matjaz.lesjak1@guest.arnes.si

(National Center for Complementary and Alternative Medicine – NNCAM).

Pritisk dejstev

Vse to se ne bi zgodilo, če ne bi bil pritisk dejstev prevelik. Znana Eisenbergova študija je pokazala, da je KAM v ZDA v stalnem porastu. Leta 1990 je 33,8 % ljudi uporabilo vsaj eno KAM tehniko. To pomeni 427 milijonov obiskov. Leta 1997 se je delež povečal na 42,1 %, kar pomeni 629 milijonov obiskov. Številka presega vse obiske v osnovnem zdravstvu! Za KAM zdravljenje profesionalnih medicinskih delavcev je bilo porabljenih 21,2 milijarde USD, od tega je bilo za 12,2 milijarde USD čistih samoplačnikov. Ta vsota presega samoplačniško vsoto vseh hospitalizacij v ZDA. Ocenjujejo, da se na celotnem trgu KAM obrne 27 milijard USD letno.

Zvezno zdravstveno poročilo instituta Robert Koch iz Berlina poroča, da je tri četrtine Nemcev, starejših od 16 let, imelo izkušnje s KAM.

Pomembno je seveda postalo tudi to, kdo uporablja storitve KAM. Raziskava C.Zollmana, A.Vickersa (BMJ 1999) je pokazala, da so to ljudje z dolgotrajnimi problemi, ki jih šolska medicina ni uspešno rešila. V 55 – 65 % so ženske, stare 35 - 60 let iz višjih socialnih slojev in z višjo izobrazbo.

V Nemčiji je podobno: največ je bilo žensk, starejših od 45 let z visoko izobrazbo in s kronično boleznijo.

Razvrstimo KAM

KAM ni v vseh državah zastopana z vsemi svojimi vejami. Tradicija, izobraževanje, odrptost ali zaprtost družbe so prispevali k različni uvedbi tehnik KAM v prakso. Navajam eno od možnih klasifikacij, ki se največkrat omenja:

- **Alternativni medicinski sistemi** (homeopatija, tradicionalna kitajska medicina).
- **Psihosomatski ukrepi** (hipnoza, vizualizacija, meditacija, molitev, duhovno zdravljenje).
- **Biološko osnovane terapije** (zeliščarstvo, aromaterapija).
- **Manipulativne in telesne terapije** (kiropraksa, osteopatija).
- **Energetske terapije** (terapevtski dotik, zdravilni dotik, reiki, chi gong).

KAM bi lahko razdelili še drugače:

- o Na metode, ki se jih da poučevati (praktično vse), in na metode, ki so naravni dar (pogojno bioenergija).

- o Na metode, ki so blage in nenevarne (npr. reiki, zdravilni dotik, refleksna masaža...), in na metode, ki so potencialno nevarne (npr. kiropraksa, zeliščarstvo...).
- o Metode, ki jih lahko izvajajo nemedicinci z ustrezno izobrazbo (npr. aromaterapija...), in metode, ki jih lahko izvajajo samo zdravniki (npr. homeopatija, kiropraksa).

Preverimo KAM

Izobraževanje s področja KAM je v Evropi in ZDA v polnem teku. V začetku spontani in neurejeni sistemi se vse bolj urejujejo, profilirajo in postavljajo standarde za izobraževanje, delo in nadzor. V interesu vseh je čim varnejše in čim bolj kakovostno delo. Vse več je raziskav, kateder na medicinskih fakultetah in izbirnega študija za študente medicine.

Dr. Daniel J. Benor je objavil pregled 131 kontroliranih študij z angleškega področja. Študije so obsegale vpliv bioenergetskega zdravljenja ("healing") in učinek na encime, kvasovke, bakterije, rastline in človeka. Izmed 131 študij jih 56 kaže signifikantne pozitivne rezultate z verjetnostjo $p < .01$ ali bolje in 21 z $p < .02-.05$. Med temi študijami je 10 doktoratov in 2 magisterija. V zaključku pravi avtor: "... čeprav imajo nekatere študije večje ali manjše pomanjkljivosti, še vedno ostaja prepričljivo število drugih z odličnimi eksperimenti in signifikantnimi rezultati. Če bi bilo zdravljenje ("healing") zdravilo, verjamem, da bi bilo sprejeto kot učinkovito na bazi teh dokazov. Zdravljenje je več kot placebo ne glede na to, ali opazujemo encime, kvasovke, bakterije, rastline ali miši kot subjekt ..."

Tudi bazične raziskave s področja bioenergetskega zdravljenja so prinesle prve rezultate.

S pomočjo SGUID (superconducting quantum interference device) so izmerili magnetno polje srca leta 1963 (Gerhard Baule, Richard McFee). Žive organizme obdaja biomagnetno polje, ki se širi nedefinirano daleč v prostor. Polje se spreminja od trenutka do trenutka v odvisnosti od dogajanja v telesu.

Moč polja za zdravljenje ni nujno tako velika, da bi povzročala gretje ali ionizacijo

Zelo šibka polja ustrezne frekvence lahko povzročajo celični učinek in okrepitev tudi ob mnogo močnejšem spremljajočem šumu (Gilman 1997). Biološka logika torej ne sledi fizikalni logiki: več je močnejše. V živih sistemih imajo lahko ekstremno šibka polja zelo močan učinek in se slabo ali sploh ne odzivajo na močna polja. Iz roke zdravilca izhaja močno magnetno polje različnih frekvenc (od 0,3 do 30 Hz), "skenira" polje bolnika ter

se ustali pri 7 - 8 Hz (John Zimmerman in Seto A). Moč polja je običajno 10-3 gaussa, kar je 1000-krat več kot najmočnejše biomagnetno polje, ki ga proizvaja srčna mišica (10-6 gaussa).

Robert C. Beck je v 70. letih proučeval EEG zdravilcev. Ne glede na izvor in metodo so imeli njihovi možganski valovi frekvenco 7-8 Hz, ko so bili v stanju "zdravljenja". Vsak atom, elektron, kemična vez, molekula, celica, tkivo in organ vibrira. Celični receptor se lahko odziva na draženje z elektromagnetnim poljem enako, kot bi ga stimuliral hormon ali drug agonist. Torej lahko na dva načina spreminjamo telesne funkcije: z dodajanjem določenih molekul ali z elektromagnetnim podpisom teh molekul (Cyril W. Smith, 1994).

Energetski model biološke regulacije opisuje reakcijo med agonistom in receptorjem kot elektromagnetno rezoniranje, kar omogoča molekulam informiranje na daljavo ob ujemanju oddajnega in absorpcijskega spektra (Benveniste 1998).

Na področju raziskovanja **duševnih vplivov** na bolezni je prišlo do pomembnih novih odkritij v PNI (psihonevroimunologiji). Nedvoumno je dokazan vpliv duševnih stanj na večjo ali manjšo imunost. Nevropeptidi prenašajo informacije iz "uma" (možgani, avtonomni živčni sistem) do "telesa" in nazaj. Um torej nima enega sedeža (CŽS), ampak je pretok in omrežje informacij. Čustva so most med umom in telesom in obenem izvor zdravja in zdravljenja oziroma bolezni. Rezultate duhovnega zdravljenja v »Krogu prijateljev Bruna Groeninga« danes preverja **MWF - Die Medizinisch-Wissenschaftliche Fachgruppe**, ki jo je ustanovil zdravnik Matthias Kamp leta 1992 in ima z največjo in najbolj izdelano bazo podatkov alternativnih (duhovnih) ozdravitev! Skupina ima izdelan učinkovit sistem dokumentiranja bolezni in ozdravitev ter več objektivnih strokovnih varovalk, kar rezultira v izjemno kakovostni dokumentaciji.

KAM in medicina – nepotreben spor

Pravimo, da je vse v glavi. V glavi so lahko tudi zakoreninjeni predsodki ali pa nekritična naivnost. V korist zdravja lahko ublažimo nasprotja in uporabimo medicinsko kritičnost in preverljivost ter novo paradigmo KAM v novitem sistemu, ki vključuje

telesno, duševno in duhovno plat človeka. Pri tem pogosto »odkrivamo Ameriko«. Pogumni in vizionarski posamezniki so že davno ustanavljali takšne holistične zdravstvene enote v dobro svojih bolnikov. Zdravnik Evarts Loomis MD. je že leta 1940 objavil geslo: "Obravnavaj celotnega človeka!" Leta 1958 je ustanovil "Meadowlark" - prvi holistični medicinski center v USA. Sam pravi takole: "V 50 letih sem bil priča številnim ozdravljenjem ... ni neozdravljivih bolezni, so samo neozdravljivi umi."

Na današnji stopnji (ne)dialoga med medicino in KAM lahko po svoji praksi in razumevanju popolnoma jasno povem, da so vhodna vrata za vsakega bolnika, ko zboli, v uradni medicini in vseh njenih institucijah, ki nedvoumno razpolagajo z izjemnim znanstvenim potencialom in kliničnim znanjem. Medicine ni potrebno demontirati, ampak jo organsko dopolniti z novimi dejstvi. Najprej začnimo razmišljati drugače, da bomo jutri delali drugače. Pri tem ni potrebnih nobenih skokov v prazno.

Prav tako ne moremo spregledati številnih ozdravljenj (tudi »neozdravljivih« in »kroničnih«) bolezni, doseženih s pomočjo KAM, ki lahko v rokah solidnega zdravilca predstavlja pomembno dopolnitev zdravljenja. Vsaka bolezen je ozdravljiva, ni pa ozdravljiv vsak človek. Človek bolnik predstavlja torej tretjo točko trikotnika in tako določa, kako velika bo površina njegovega zdravja.

Literatura

1. Makrobiotika pričevanja: http://www.gape.org/geeklog/public_html/article.php?story=20040321173347407, http://www.gape.org/geeklog/public_html/article.php?story=20040321173632296.
2. Bruno Groening: <http://www.bruno-groening.org/>.
3. MWF - Die Medizinisch-Wissenschaftliche Fachgruppe: <http://www.bruno-groening.org/mwf/defaultmwf.htm>.
4. Journal of Complementary and Integrative Medicine: An International Forum for Evidence-Based Practices (J C I M). <http://www.bepress.com/jcim/>; <http://www.unconventional-medicine.com/>.
5. Oschman L. J. Energy medicine, the scientific basis, Churchill Livingstone, London, 2002.
6. Sarno J.E. Ozdravimo bolečine hrbta, povezanost uma in telesa, Samozaložba, 2004.
7. Pert C. Molecules of Emotion, Simon & Schuster, London, 1998.
8. Schlitz M. Et al, Consciousness & healing, Elsevier Churchill Livingstone, 2005.